

กัญชา (CANNABIS)

มานพ คณะโต, สุจิตตา กุฑมณี, พูนรัตน์ สียติกุล, สุณิรัตน์ ยั่งยืน

เครือข่ายแพชชันนารีวิชาการและข้อมูลสารเสพติดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สถานการณ์การแพร่ระบาดของกัญชามีอัตราเพิ่มสูงมากขึ้นทั่วโลก สถานการณ์การแพร่ระบาดในประเทศไทยมีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน เริ่มพบการแพร่ระบาดในคนไทยในกลุ่มเปราะบางเพิ่มมากขึ้น และเริ่มปรากฏผลกระทบจากการเสพติดเด่นชัดมากขึ้น

กัญชา (Cannabis) เป็นพืชล้มลุกให้ดอกมีชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า Cannabissativa L. เป็นพืชประเภทป่านและปอ ลำต้นสูงประมาณ 2-4 ฟุต ลักษณะใบ จะแยกออกเป็นแฉกประมาณ 5-8 แฉก ที่ขอบใบทุกใบจะมีรอยหยักอยู่เป็นระยะๆ ออกดอกเป็นช่อเล็กๆ ตามง่ามของกิ่งและก้าน (เจษฎา เด่นดวงบริพันธ์, 2558) มีส่วนเส้นใยที่นำมาใช้ประโยชน์ ในขณะที่ กิ่ง ก้านใบ และช่อดอก จะถูกนำมาใช้เสพทั้งในรูปกัญชาสกัด กัญชาแห้ง กัญชาน้ำ (cannabis oil) ส่วนเรซิน (resin) จะถูกแปรสภาพเพื่อนำมาเสพในรูปของยางกัญชา (hashish) น้ำมันกัญชา (hashish oil) และผลิตภัณฑ์แปรรูปของเรซินชนิดอื่นๆ

ผู้เสพกัญชาทั่วโลกคาดประมาณว่ามีอยู่ถึง 125-227 ล้านคน หรือประมาณ 2.7-4.9% ของประชากรกลุ่มอายุ 15-64 ปี (UNODC, 2014)

การเสพกัญชามีประวัติศาสตร์ยาวนานหลายพันปี ประมาณ 6,000 ปีก่อนคริสตกาลพบว่ามีการใช้กัญชาในส่วนผสมของอาหารในจีน และพบว่าใช้ทางการแพทย์เมื่อประมาณ 2,700 ปีก่อนคริสตกาลในประเทศจีน หลักฐานทางประวัติศาสตร์แสดงถึงการรับรู้ผลจากการเสพกัญชาเพื่อความบันเทิงเกิดขึ้นราว 450 ปีก่อนคริสตกาล และประมาณราว 100 ปีก่อนคริสตกาล ชาวจีนก็สามารถผลิตกระดาษจากเส้นใยกัญชา (มานพ คณะโต, 2556) จากนั้นมากัญชาถูกใช้ด้วยวัตถุประสงค์ที่หลากหลายไปทั่วโลก ในประเทศไทย มีการใช้กัญชาเป็นเครื่องประกอบอาหารมาอย่างยาวนาน และปลูกในระดับครัวเรือนในลักษณะเป็นพืชผักสวนครัวต่อมารัฐบาลได้เล็งเห็นโทษของกัญชา จึงได้ออกพระราชบัญญัติกัญชามาตั้งแต่ปี พ.ศ.2477 ห้ามการเสพและมีไว้ในครอบครองและในปัจจุบันกัญชาจัดเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 (มานพ คณะโต, 2549)

ผลต่อร่างกาย

กัญชาเป็นยาเสพติดให้โทษ ที่ออกฤทธิ์หลายอย่างต่อระบบประสาทส่วนกลางคือ ทั้งกระตุ้นประสาท กด และหลอนประสาท สารออกฤทธิ์ที่มีอยู่ในกัญชากว่า 100 ชนิด ที่สำคัญคือ delta-9-tetrahydrocannabinol (THC) พบมากในใบและช่อดอก สาร THC นี้จะออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลางและระบบไหลเวียนโลหิตมากที่สุด ซึ่งจะมีผลต่ออารมณ์ ความจำ ความสามารถในการคิด sensorium, motor coordination, time sense และการรับรู้ตนเองเมื่อสูบกัญชาจะเกิดผลกระทบระยะสั้นอย่างชัดเจนภายในไม่กี่วินาที โดยจะอยู่นาน 1-3 ชั่วโมง ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลและสายพันธุ์ของกัญชาที่ใช้สูบ (Ashton, 2001)

การเสพกัญชาโดยวิธีการกินจะออกฤทธิ์ช้ากว่าการสูบ 30 นาทีถึง 2 ชั่วโมง แต่จะอยู่ในร่างกายนานเพราะมีการดูดซึมอย่างช้าๆ ผู้ที่เสพกัญชาจะมีการกระหายน้ำ ปากแห้ง คอแห้ง หูแว่ว ถ้าได้รับในปริมาณสูงขนาดสูงจะทำให้เกิดอาการประสาทหลอน หลงผิดหวาดระแวง ความคิดสับสน ไม่สามารถควบคุมสิ่งต่างๆ ได้ ตื่นตกใจง่าย การเสพอย่างต่อเนื่องจะพัฒนาไปสู่ความทน (tolerance) ต่อ cannabinoids และทำให้เกิดการใช้ซ้ำ (d'Souza, Deepak Cyril, 2006; Osborne, Geraint, Curtis, 2008)

นียบาย

บางประเทศมีความเชื่อว่ากัญชาไม่ร้ายแรงเหมือนยาเสพติดชนิดอื่นๆ กฎหมายอนุญาตให้ใช้กัญชาได้ เช่น โปรตุเกส เนเธอร์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ สเปน เลบานอน อียิปต์ ปากีสถาน ตุรกีฟินแลนด์ เยอรมนี อิตาลี อิสราเอล โคลัมเบีย อิหร่าน อัฟกานิสถาน อูรูกวัย และบางมลรัฐของสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

ในขณะที่หลายประเทศที่กัญชายังคงเป็นพืชเสพติดผิดกฎหมาย เช่น อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น เกาหลี มาเลเซีย และไทย เป็นต้น และมีบางประเทศที่กฎหมายอนุญาตเฉพาะกรณี เช่น อังกฤษ รัฐวิคตอเรียในประเทศออสเตรเลีย มีกฎหมายอนุญาตให้ใช้กัญชาในทางการแพทย์และการวิจัย แต่ผู้เสพก็ยังคงมีโทษเป็นความผิดอาญา

อย่างไรก็ดี การกำหนดนโยบายที่เหมาะสมในแต่ละประเทศควรต้องตั้งอยู่บนหลักฐานทางวิชาการเชิงประจักษ์ที่น่าเชื่อถือ รวมทั้งคำนึงถึงบริบท ผลกระทบทั้งระยะสั้นและระยะยาวที่อาจเกิดขึ้นด้วย

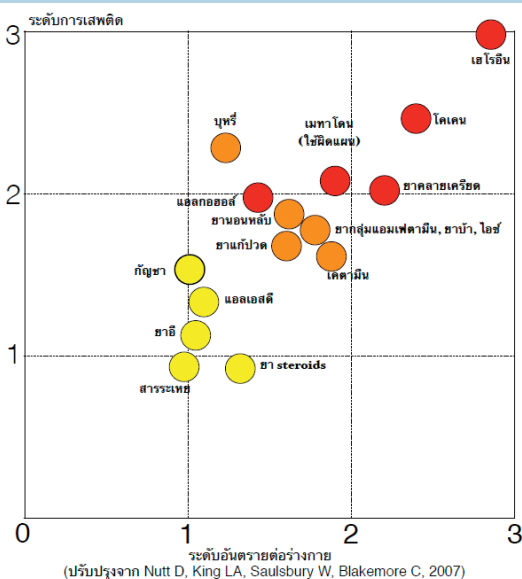
อาการของภาวะเมากัญชา (cannabis intoxication) ได้แก่ มีอารมณ์อ่อนไหวเปลี่ยนแปลง ความคิดเลื่อนลอยสับสน ผันเพื่องควบคุมตัวเองไม่ได้ ไม่สนใจสิ่งแวดล้อม depersonalization และ derealization หัวใจเต้นเร็ว มีการสูญเสียทักษะการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ (พิชัยแสงชาญชัย, 2549) การใช้กัญชาไม่มีการของการใช้ยาเกินขนาด (overdose) ที่ร้ายแรง (Calabria, Degenhardt, Hall & Lynskey, 2010) และไม่พบรายงานการเสียชีวิตเฉียบพลันจากการใช้กัญชาโดยตรง (Ashton CH, 2001)

อย่างไรก็ดี การเสพกัญชามีผลต่อสุขภาพ ในด้านต่างๆ อาทิ

- สมรรถภาพทางกายโดยเฉพาะงานที่ต้องใช้ความคิดและการตัดสินใจ
- ระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายทำงานเสื่อมลง
- ฤทธิ์ของกัญชาจะทำให้สมองและความจำเสื่อม เกิดความสับสน
- ทำร้ายทารกในครรภ์
- ระดับฮอร์โมนเทสโทสเตอโรนในชายลดลง ขาดสมรรถภาพทางเพศ
- ทำให้ผู้เสพมีอาการเวียนลอย สับสน ประสาทหลอน ควบคุมตนเองไม่ได้ จิตเสื่อม (UNODC, 2015)

ประโยชน์ของกัญชา

ปัจจุบันมีหลักฐานชัดเจนว่า กัญชามีสาร cannabinoids ที่เป็นประโยชน์ในการรักษาทางการแพทย์ในฐานะยาของแพทย์แผนตะวันตกมาตั้งแต่ปี ค.ศ.1839 เช่น ยาในกลุ่ม antiemetic ที่ต้านอาการคลื่นไส้อาเจียนในผู้ป่วยมะเร็งที่ได้รับการรักษาด้วยเคมีบำบัดหลายตัวด้วยผลผลิตจากกัญชาคือ Nabilone และ Dronabinol สามารถลดความทุกข์ทรมานของผู้ป่วยได้ (Sallan et al.,1975; Chang et al.,1979 ; Sharkey, Darmani, Parker, 2014; Robson, 2014; Borgelt, Franson, Nussbaum, Wang, 2013) กระตุ้นความอยากอาหารในผู้ที่มีอาการเบื่ออาหารและสูญเสียน้ำหนักตัวจากความเจ็บป่วย ความทุกข์ทรมานของผู้ป่วยมะเร็งหรือผู้ติดเชื้อ HIV และผู้ป่วยอื่นๆ ที่เบื่ออาหารและน้ำหนักน้อย (Allsop et al, 2014; Le Foll, Trigo, Sharkey, Le Strat, 2013) cannabinoids เป็นยาแก้ปวดแบบเฉียบพลันและเรื้อรังที่มีประสิทธิภาพ นำไปใช้เพื่อบรรเทาอาการปวด ก้นช้ำ และคลายกล้ามเนื้อ เพื่อบำบัด อาการไอ อ่อนล้า โรคข้อ หอบหืด ลื่น เพื่อปวดหัวไมเกรน และปวดประจำเดือน (Robson, 2014; Hazekamp, Heerdink, 2013) นำมาใช้เพื่อรักษาตาต้อหิน ช่วยลดความดันในตา (Merritt et al., 1980) รักษาโรคลมชัก Epilepsy(Cunha et al., 1980) โรค Gilles de la Tourette's syndrome ซึ่งเป็นความผิดปกติทางพฤติกรรม (Sieradzan et al. 2001; Carroll et al., 2004) นอกจากนั้นยา anxiolytic ที่ได้จากกัญชาก็มีคุณสมบัติรักษาโรคจิต (Zhornitsky, Potvin, 2012) ซึ่งพบว่ามีผลข้างเคียงจากการนำไปใช้บำบัดรักษาบ่อย และแพทย์ได้นำมาใช้เป็นทางเลือกในการบำบัดรักษาโรคต่างๆ (Kashyap, 2014)

เปรียบเทียบอันตรายของกัญชากับสารเสพติดชนิดอื่น